

אות ה - חגיגה פרק א

משנה א

הכל חיבין בראיה חוץ מחרש, שוטה, וקטן, וטמטום, ואנדרוגינוס, ונשים, ועבדים שאינם משחררים, החגר, והסומא, והחולה, והזקן, ומי שאינו יכול לעלות ברגליו. איזהו קטן, כל שאינו יכול לרכוב על כתפיו של אביו ולעלות מירושלים לחר הבית, דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים, כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים לחר הבית, שנאמר, שלש רגלים.

בפסוק 'יראה כל זכורך', ועבדים כנעניים שאינם משחררים, הפטורים ממצוות שאין נשים חיבות בהן.

וכן פטורים ממצוות עליה לרגל החגר - המהלך על רגל אחת, והסומא - עור, אפלו בעין אחת, והחולה, והזקן, ומי שאינו יכול לעלות ברגליו, כגון שהוא מפנק ביותר, שנאמר 'שלש רגלים', ודורשים זאת כאלו נאמר 'רגלים', למעט את מי שאינו יכול לעלות ברגליו, והיינו החגר, החולה, הזקן או מי שאינו יכול לעלות ברגליו. והסומא ממעט ממה שנאמר 'בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלהיך', ודורשים שכשם שבאים לראות כך באים לראות את בית ה', למעט סומא שאינו יכול לראות, ואפלו סומא בעינו האחת, לפי שאין ראיתו שלמה.

איזהו קטן הפטור אפלו מחנוך של מצוות עליה לרגל, כל שאינו יכול לרכוב על כתפיו של אביו ולעלות מירושלים לחר הבית, אבל אם יכול הוא לרכב על כתפיו ולבוא, חיב אביו לחנכו לכך, דברי בית שמאי. ובית הלל חולקים ואומרים, שעור 'קטן' שאין מחנכים אותו למצוה זו הוא כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות ברגליו מירושלים לחר

מצוות עשה מן התורה על כל איש מישראל לעלות לבית המקדש בשלשת הרגלים, ויש מצוה להביא ברגלים אלו קרבן עולה, המכנה 'עולת ראייה', וקרבנות שלמים הנקראים 'שלמי חגיגה' ו'שלמי שמחה'. מסכת זו דנה במצוות עליה לרגל, ובמצוות הפרוכות בקרבנות הללו. כמו כן תדון המסכת בדיני טמאה וטהרה, לפי שמצוה על ישראל להטהר ברגלים, כדי לעלות לבית המקדש ולהקריב את הקרבנות בטהרה.

הכל חיבין בראיה - במצוות עליה לרגל, להראות לפני ה', כמו שנאמר 'שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדן ה' אלהי ישראל', חוץ מחרש, ואפלו אם הוא מדבר ואינו שומע, ואפלו אינו שומע רק באזנו האחת, כיון שלומדים זאת מהאמור בפרשת הקהל 'למען ישמעו', למעט מי שאין לו שמיעה גמורה בשתי אזניו [וכן ממעט אלם, שנאמר 'למען ילמדו', ודורשים זאת כאלו נאמר 'למען ילמדו', ואלם אינו יכול ללמד], שוטה, וקטן, כיון שהם פטורים מכל המצוות, וטמטום, שאין ידוע אם הוא זכר או נקבה, ואנדרוגינוס, שיש לו סימני זכר וסימני נקבה, לפי שאינם זכרים גמורים, ונשים, שהרי נאמר

הבית, שנאמר, שלש רגלים, למעט מי שאינו יכול לעלות ברגליו, וכיון שאפלו גדול שאינו יכול לעלות ברגליו פטור, אין חיוב חנוף בקטן שאינו יכול לעלות ברגליו.

משנה ב

בית שמאי אומרים, הראיה שתי פסח, וחגיגה מעה פסח. ובית הלל אומרים, הראיה, מעה פסח, וחגיגה שתי פסח.

בשוי מעה פסח. ובית הלל אומרים, הראיה, שכלה עולה כליל לה, צריכה להיות בשוי מעה פסח, וחגיגה, שאף הבעלים אוכלים ממנה, צריכה להיות גדולה יותר, בשוי שתי פסח, שהרי מלבד החלק המקרב על גבי המזבח צריכים לאכול ממנה גם הפהנים והבעלים. ומלבד קרבנות אלו הביאו גם שלמי שמחה, ואף הנשים חייבות בהן, ולא נתנו בהם חכמים שעור מסים.

כל אדם העולה לירושלים ברגל צריך להביא קרבן עולה הקרוי 'עולת ראיה', שנאמר 'לא יראו פני ריקם', וקרבן שלמים הקרוי 'שלמי חגיגה', שנאמר 'וחגתם אתו חג לה'. אף שמן התורה אין שעור מסים לשוי קרבנות אלו, שנאמר 'איש כמתנת ידו', חכמים תקנו להם שעור מסים שאין לפחות ממנו. בית שמאי אומרים, קרבן הראיה צריך להיות לכל הפחות בשוי של שתי מעות פסח, ושלמי החגיגה

משנה ג

עולות במועד באות מן החלין, והשלמים מן המעשר, יום טוב ראשון של פסח, בית שמאי אומרים, מן החלין, ובית הלל אומרים, מן המעשר.

אלא כשאין לאדם מספיק בשר מקרבנות אחרים, מובאים מן המעשר, כלומר, נתן לקנות בהמות מכסף מעשר שני בירושלים, ולהקריבם כשלמי שמחה. שלמי חגיגה הבאים ביום טוב ראשון של פסח, והוא הדין ביום טוב ראשון של סכות, ובחג השבועות, בית שמאי אומרים, באים מן החלין, ובית הלל אומרים, מן המעשר - ממעות מעשר שני, ואף שזהו דבר של חובה, פונת בית הלל היא שיקנה בהמה אחת לשלמי חגיגה ממעות של חלין, ואחרי שיצא ידי חובתו בקרבן זה, יכול להביא בהמות נוספות לשלמי חגיגה ממעות מעשר.

כפי שהתבאר במשנה לעיל, העולים לרגל מביאים 'עולות ראיה' ו'שלמי חגיגה', ומלבד זה היו העולים לרגל מביאים קרבנות עולה של נדרים ונדבות שהתחייבו עליהם במשך השנה. משנתנו מבארת מאיזה כסף נתן לקנות קרבנות אלו. עולות הקרבות במועד - בחל המועד, והיינו בין עולות נדרים ונדבות, הקרבים רק בחל המועד, ובין עולות ראיה הקרבות לכתחלה ביום טוב, ובדיעבד אף בחל המועד, באות מן המעות של חלין, פיון שהם חובה על האדם, ואי אפשר להביא קרבנות חובה ממעות מעשר שני. והשלמים - שלמי שמחה, שהם קרבנות רשות, שאינם באים

משנה ד

ישראל, יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות, ובמעשר בהמה, והכהנים, בחטאות ובאשמות ובבכור, ובחזה ושוק, אבל לא בעופות, ולא במנחות.

בשר הקרבנות, ובבכור, שכלו נתן לפה, ובחזה ושוק, שהם מתנות כהנה הנתנים לכהנים מקרבנות השלמים, ואם יש להם בשר לשבע מקרבנות אלו אינם חייבים להקריב שלמי שמחה, כיון שהמצוה היא לאכול בשר, והרי יש להם בשר. אבל לא – אינם יוצאים ידי חובתן בעופות, ולא במנחות, לפי שנאמר 'ושמחת בחגך', והיינו מלשון 'חגיגה', שתהא השמחה ממין הבשר שמקריבים ממנו קרבנות חגיגה, והיינו בהמות, ולא עופות או מנחות.

משנתנו מבארת כיצד יוצאים ידי חובת הבאת שלמי שמחה: ישראל, יוצאין ידי חובתן של שלמי שמחה בקרבנות של נדרים ונדבות, ובמעשר בהמה, שנאמר 'ושמחת בחגך', ואין שמחה אלא בבשר, אך לא פרטה התורה באיזה אופן תעשה שמחה זו, ולכן בכל קרבן שאוכלים בו בשר, יוצאים ידי חובה. והכהנים, שיש להם בשר מהקרבנות שמקריבים עולי הרגל, יוצאים ידי חובה בחטאות ובאשמות שמקריבים עולי הרגלים, והכהנים אוכלים את

משנה ה

מי שיש לו אוכלים מרבים ונכסים מעטים, מביא שלמים מרבים ועולות מעטות. נכסים מרבים ואוכלין מעטין, מביא עולות מרבות, ושלמים מעטין. זה וזה מעט, על זה נאמר מעה כסף ושתי כסף. זה וזה מרבים, על זה נאמר איש כמתנת ידו ככרפת ה' אלקיך אשר נתן לך.

שיש לו זה וזה מעט – אוכלים מועטים ונכסים מועטים, על זה נאמר במשנה לעיל (משנה ב) שעולת ראיה ושלמי חגיגה נקנים במעה כסף ושתי כסף [לבית שמאי הראיה שתי כסף והחגיגה מעה כסף, ולבית הלל הראיה מעה כסף והחגיגה שתי כסף], ואינו חייב להביא יותר. מי שיש לו זה וזה – אוכלים ונכסים מרבים, על זה נאמר 'איש כמתנת ידו ככרפת ה' אלקיך אשר נתן לך', שמביא גם שלמים מרבים וגם עולות מרבות.

כפי שהתבאר, העולים לרגל היו מביאים עולות ראיה ושלמי חגיגה, ואין מספר מסים לקרבנות אלו, ומשנתנו מבארת כיצד היו נוהגים בזה: מי שיש לו אוכלים מרבים – בני אדם רבים האוכלים עמו, ונכסים מעטים – ממונו מעט, מביא שלמים מרבים, שבשרם נאכל על ידי המקריב, ועולות מעטות, שהרי הן מקרבות כליל. ומי שיש לו נכסים מרבים ואוכלין מעטין, מביא עולות מרבות, ושלמים מעטין, שהרי אינו צריך בשר רב לאכילה. מי

משנה ו

מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג, הוּגג את כל הרגל ויום טוב האחרון של חג. עבר הרגל ולא חג, אינו חיב באחריותו, על זה נאמר מעות לא יוכל לתקן, וחסרון לא יוכל להפנות.

ואפילו בחג השבועות, שאינו אלא יום אחד, ואין לו חל המועד, נתן להביא קרבן חגיגה בשבעת הימים שאחריו. אבל אם עבר הרגל ולא חג, אינו חיב באחריותו, והפסיד מצוה זו, ועל זה נאמר 'מעות לא יוכל לתקן, וחסרון לא יוכל להפנות'.

מי שלא חג [שלא הביא עולות ראיה או שלמי חגיגה] ביום טוב הראשון של חג, הוּגג את כל הרגל - יכול להביא קרבן חגיגה אף בשאר ימי חל המועד, ואף ביום טוב האחרון של חג, שהוא שמיני עצרת, הנחשב רגל בפני עצמו, נתן להשלים בו את הבאת הקרבנות הללו.

משנה ז

רבי שמעון בן מנסיא אומר איזהו מעות שאינו יכול לתקן, זה הפא על הערוה והוליד ממנה ממזר, אם תאמר בגונב וגזול, יכול הוא להחזירו, ויתקן. רבי שמעון בן יוחאי אומר, אין קורין 'מעות' אלא למי שהיה מתקן בתחלה, ונתענת, ואיזה זה תלמיד חכם הפורש מן התורה.

תאמר פסוק זה בגונב וגזול, אי אפשר לפרש כן, שהרי יכול הוא להחזירו, ויתקן את חטאו. רבי שמעון בן יוחאי חולק על פרושים אלו, ואומר, אין קורין 'מעות' אלא למי שהיה מתקן בתחלה, ונתענת, ואלו החטאים הללו הם מענותים מתחלתם, ואיזה הוא שהיה מתקן ונתענת, זה תלמיד חכם הפורש מן התורה.

אגב המשנה הקודמת, בה הובא הפסוק 'מעות לא יוכל לתקן, וחסרון לא יוכל להפנות', מביאה על כך משנתנו דרשה נוספת: רבי שמעון בן מנסיא אומר פרוש נוסף לפסוק זה, איזהו מעות שאינו יכול לתקן, זה הפא על הערוה - לקח אשה האסורה עליו, והוליד ממנה ממזר, שהביא פסילים לישראל והם לו לזכרון חטאו, אף אם

משנה ח

התר נדרים פורחין באויר, ואין להם על מה שיסמכו. הלכות שבת, חגיגות והמעילות, הרי הם כהררים התלויין בשערה, שהן מקרא מעט והלכות מרביות. הדינין, והעבודות, הפהרות והטמאות, ועריות, יש להן על מה שיסמכו, הן הן גופי תורה.

זה שחכם יכול להתיר את הנדר, הוא מהדינים המפרשים בתורה ומתקן שרק נרמזו בה, בתורה, אלא רק נרמזו בה, ואין להם על מה

משנתנו מביאה עניני הלכות שונים, מהם המפרשים בתורה ומתקן שרק נרמזו בה, וביניהם הלכות קרבן חגיגה: התר נדרים - דין

שִׁיִּסְמוּכוֹ - לא היו חכמים יכולים לסמוך על רמזים אלו בפני עצמם כדי ללמד את דיני התרת נדרים, אלא אלו דינים שקבלו אותם חכמים במסרת, בתורה שבעל פה, וסמכום על פסוקים בתורה. הלכות שבת, הלכות חגיגות האמורים במסכת זו, והמעילות - דיני 'מעילה', כלומר דינו של המשתמש שלא כדין במקוון הקדש, הרי הם בהררים התלווין בשערה, לפי שהן מקרא מעט והלכות מרבות - יש בהן הלכות שתלויות ברמז

שִׁיִּסְמוּכוֹ, והרי זה כהר גדול התלוי בשערה דקה. הדינין - דיני ממונות, והעבודות - עבודת הקרבנות, דיני הטהרות והטמאות, ועריות - הלכות אסורי אישות, יש להן על מה שִׁיִּסְמוּכוֹ, שהרי כל אלו מפרשים בתורה היטב. מסימת המשנה, וכל אותן הלכות, בין המפרשות בתורה, בין הרמוזות בה, ובין אלו שהן כהרים התלווים בשערה, הן הן גופי תורה - כל אלו הם גופי ועקרי התורה, ואין חלוק ביניהם לענין זה.